

IN MEMORIAM

V SLOVO PROF. DR. ANTONU ZALARJU (1943–2009)

Pred časom smo se poslovili od našega pokojnega sodelavca Toneta Zalarja, vendar je v naših mislih še vedno živa njegova podoba. Naj ob tej priložnosti na kratko opišem strokovno pot pokojnega prof. Antona Zalarja.

Profesor Anton Zalar je bil rojen sredi druge svetovne vojne, leta 1943 v Ljubljani. Tu se je šolal na srednji tehnični šoli, smer metalurgija, nadaljeval visokošolski študij metalurgije na Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo Univerze v Ljubljani, kjer je leta 1969 diplomiral, leta 1981 zaključil magisterij in leta 1987 doktoriral. Nadaljeval je z akademsko kariero na Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo, Univerze v Ljubljani, kjer je leta 2004 pridobil naziv redni profesor za področje fizikalne metalurgije. Profesor Anton Zalar je bil do leta 1995 zaposlen na Inštitutu za elektroniko in vakuumsko tehniko – IEVT, zatem pa je vodil Inštitut za tehnologijo površin in optoelektroniko. Po priključitvi tega inštituta v okvir Inštituta "Jožef Stefan" leta 2003 pa je bil uspešni vodja Odseka za tehnologijo površin in optoelektroniko. Prof. Zalar je vseskozi vodil tudi Laboratorij za preiskavo površin in tankih plasti in raziskovalno skupino, ki je opravljala temeljne in aplikativne raziskave.

Pokojni Anton Zalar je zadnja leta sicer opravljal vodstvene funkcije, vendar pa je bil v svojem srcu predvsem raziskovalec in je to ostal tudi do konca. Do konca je pozorno spremljal svoje raziskovalno področje, to je preiskave površin in tankih plasti z elektronskimi spektroskopskimi tehnikami, oziroma bolj natančno s spektroskopijo Augerjevih elektronov. Do konca je Anton Zalar aktivno sodeloval pri eksperimentalnem delu. Žal so nekatere njegove preiskave ostale nedokončane in nekatere njegove ideje neuresničene. Na svojem raziskovalnem področju se je uveljavil doma in v mednarodnih strokovnih krogih. Med posebej izstopajočimi dosežki naj omenim, da je prof. Anton Zalar v osemdesetih letih prvi na svetu uvedel zelo odmevno metodo za natančno preiskavo tankoplastnih struktur. Ta raziskovalna metoda nosi ime po profesorju Zalarju (ang. "Zalar rotation") in je še danes sestavni del vseh naprednih analitskih instrumentov za preiskavo površin in tankih plasti. Prof. Zalar je avtor več tehničnih izboljšav in enega patenta. Kot mednarodno priznani strokovnjak je imel profesor Anton Zalar intenzivne stike s tujino. Uspešno je sodeloval z Max-Planck Institut für Metallforschung

iz Stuttgarta, kakor tudi s Kernforschungszentrum Karlsruhe. Sodeloval je z Research Institute for Technical Physics and Materials Science v Budimpešti, z Institute of Physics iz Prage, z Oddelkom za tehnično fiziko Univerze Kaiserslautern, ter mnogimi drugimi. Posebej velja omeniti tudi njegovo sodelavo z ameriško firmo Physical Electronics. Rezultati njegovega znanstveno-raziskovalnega dela so zajeti v 360 bibliografskih enotah, med njimi je 208 znanstvenih in strokovnih člankov. Na tujih inštitutih in univerzah je imel okrog štirideset vabljenih predavanj. Njegova dela so bila citirana več kot 1400-krat, kar nam priča o izredni odmevnosti dela profesorja Antona Zalarja. Za svoje delo je profesor Anton Zalar dvakrat prejel nagrado Sklada Borisa Kidriča, in sicer 1980 in 1987. Oktobra 2006 je bila njegova raziskovalna skupina uvrščena v skupino najboljših raziskovalnih programov v letu 2005 v Sloveniji. Profesor Anton Zalar je

bil tudi uspešen pedagog in visokošolski učitelj. Od leta 1995 je bil visokošolski profesor na Naravoslovnotehniški fakulteti Univerze v Ljubljani, predaval je tudi na Mariborski univerzi ter na Mednarodni podiplomski šoli Jožefa Stefana. Bil je tudi delovni mentor več mladim raziskovalcem, ki so vsi svoj študij uspešno zaključili.

Pokojni prof. Zalar je bil zelo aktiven član Društva za vakuumsko tehniko Slovenije, katerega 50-letnico praznujemo letos. Bil je predsednik našega društva v letih od 1982 do 1985, dolgoletni član izvršnega odbora društva ter uredniškega odbora revije *Vakuumist*. O zelo visokem mednarodnem ugledu profesorja Antona Zalarja nam pričajo podatki, da je bil v letih od 1986 do 1988 predsednik Zveze društev za vakuumsko tehniko Jugoslavije – JUVAK, od leta 1986 do 1992 pa je bil član Izvršilnega odbora Mednarodne zveze za vakuumsko znanost, tehniko in uporabe (IUVSTA). Prof. Zalar je bil tudi član ameriškega vakuumskega društva AVS in član uredniškega odbora revije *Informacije MIDEEM*. Od leta 1990 do 1994 je bil izvoljen za poslanca Mestne skupščine Ljubljana za raziskovalno področje.

Prof. Zalar je sodeloval v številnih odborih domačih in tujih mednarodnih konferenc. Od leta 1973 je sodeloval pri izvedbi Jugoslovanskih vakuumskih kongresov v organizaciji JUVAK. Bil je predsednik četrte združene vakuumske konference Jugoslavije, Avstrije in Madžarske, ki je bila od 20. do 23. 9. 1988 v Portorožu. V letu 1990 je bil član znanstvenega odbora 2. evropske vakuumske konference, ki je bila od 21. do 26. 5. 1990 v Trstu, enaka funkcija pa mu je bila zaupana tudi pri organizaciji 3. evropske vakuumske konference, ki je bila združena s 5. vakuumsko konferenco Avstrije, Madžarske in Jugoslavije na Dunaju od 23. do 27. 9. 1991. Pri štirih Združenih vakuumskih konferencah Avstrije, Madžarske, Hrvaške in Slovenije je prof. Zalar sodeloval tudi v mednarodnih programskih komitejih. Prof. Zalar je bil od 1988 do 1995 stalni član mednarodnega svetovalnega odbora Evropske konference o uporabni analizi površin in faznih mej (ECASIA), od leta 1995 dalje pa član Upravnega odbora te konference, ki v Evropi poteka vsaki dve leti. V Sloveniji je prof. Zalar od leta

1997 sodeloval v mednarodnem programskem komiteju konference MIDEEM, ki je namenjena strokovnjakom s področja mikroelektronike. Pri Mednarodni organizaciji za standardizacijo je bil prof. Zalar od leta 1992 član Komiteja ISO/TC 201, Surface Chemical Analysis, kjer je tudi zastopal Urad za standardizacijo in meroslovje, Slovenije. V letu 1992 je opravljal povezavo med navedenim komitejem ISO in Mednarodno zvezo za vakuumsko znanost, tehniko in uporabe (IUVSTA), in sicer preko Povezovalnega komiteja IUVSTA, katerega predsednik je bil. Prof. Zalar je opravljal tudi recenzijska dela za dve najpomembnejši mednarodni reviji za področje tankih plasti in površin: *Thin Solid Films* in *Surface and Interface Analysis*.

Pokojni prof. Anton Zalar je bil tudi veliki ljubitelj Slovenije in slovenskega jezika, še posebno si je prizadeval za kvalitetno izrazoslovje na svojem raziskovalnem področju.

Sodelavci pokojnega Antona Zalarja se ga bomo spominjali predvsem po njegovi natančnosti, doslednosti oziroma pedantnosti, to je lastnostih, za katere danes velikokrat ni več ne prostora in ne časa. Ravno tako je pokojnega Toneta odlikovala pokončna drža, trma in vztrajnost. Imel je vedno tudi pogum, da je naredil korak dlje v neznano kot drugi. Bil je rahločuten in pravičen človek, ki je znal prisluhniti človekovim težavam in stiskam in mu, če se je le dalo, tudi pomagal. Pokojni Tone je bil med sodelavci, znanci in prijatelji poznan tudi po svoji sproščenosti, gostoljubnosti in prijetnem vzdušju v družbi. Zelo rad se je po delovnih obveznostih srečal s sodelavci in prijatelji in običajno na teh srečanjih ostal do zadnjega.

Institut "Jožef Stefan", Naravoslovnotehniška Fakulteta Univerze v Ljubljani, Društvo za vakuumsko tehniko Slovenije in celotno slovensko naravoslovje so s smrtjo profesorja Antona Zalarja izgubili izrednega raziskovalca, uspešnega visokošolskega učitelja, aktivnega člana ter mednarodno visoko priznanega strokovnjaka, ki je v spominu slovenskega naravoslovja pustil trajno in vidno sled.

doc. dr. Janez Kovač,
Institut "Jožef Stefan"